

Zugló, Rákospatak

A 44 - esen déltől délig

Március 15 tér

Emberk a villamoson... A Pestet átszelő 44-es villamos utasait között töltött a „Szabadság” három újságírója és három fotóriportere huszonegy órát. Villanásnyi portrékkal, apró epizódokkal képet adni, keresztmetszetet rajzolni Budapest egyik jellegzetes útvonaláról — ez volt a céljuk.

I. MŰSZAK

Sárga villamos... Veri a tavaszi eső, ostromolják az utasok, fúrge autók, kék autóbuszok előzik meg minduntalan, csengőjének csilingelése belevész az utcájába... A Március 15. térről indul. 13 óra 48 perc. Végigrobog a vasárnapló Kossuth

— Vonal...:

— Két átszálló...:

A kocsit zsúfolta. A közönség a stadionba igyekszik.

Szakállas, ősz öregúr kártyasorozatként tart a kezében öt-hat totószelvényt.

— Nincs vallakinek eladó jegye? — a kérdésre harsány nevetés a válasz.

Az első peronon ketten a lépcsőn lógnak.

— Másszunk fel a saroglyából, fiatal-emberek! — figyelmezteti őket a vezető, a szikár Horvát 51. István.

— Nem lehet. Levegőt rendelt a doktor...:

A Vorosilov út sarkán tolongás. Valaki káromkodik: magas, csokornyakkendős férfi, kalapjával együtt a parókáját is lesodorták kopasz fejéről. Igyekszik mihamarabb eltűnni a hahotázók elől.

És ott a sarkon? Emberáradat, a sarokház oldalának dőlve sunyi fickók... Utasaink közül vajon hányan kerülnek a sarkon leselkedő jegyüzérek karmaiba?

A végállomáson kisöpri a kocsiból a szemetet. Visszafelé jövet már hozzák az első eredményeket a meccsről.

»Indulás! Igyekezünk a felszállással!« — figyelmezteti Horvát 51. István az utasokat.

Vigasztalanul esik az eső, a peronról két tányérsapkás diák szorul a kocsit belsejébe. Bélyeget cserélnek, vigyázva, csipesszel adják-veszik át a bélyegeket.

A mérkőzés idején harmincnyolc 44-es szerelvény jár a Rákóczi úton, mégis minden megállónál ölik egymást az emberek. A Múzeum körútnál három csitri ugrik fel, az egyik fru-frus, a másik száján vastag lila rúzsréteg, a harmadik négerfrizúra (de a cipője kopottas, repedezett bőré). Behúzódnak a peron sarkába és vokál-együttessé alakulnak át:

— Hej, mambó, mambó itáliánó...:

Vékony lábuk veri hozzá a taktust. Szavakból kivehető, hogy ötórát teán voltak valamelyik műfatóban és hogy „sóherek a srácok”. De azért is hej, mambó... Ők talán tudják, mit jelent.

*

Ötödik forduló. Család, öt egyforma ruhába öltöztetett, kockásapkás kisgyerekekkel. A szemüveges papa hóna alatt könyv, nyelvtudományi munka. Halkan magyaráz valamit a feleségének. A szelíd arcú, kékszemű, már terebélyesedő asszonyka megtörli a legidősebbik gyerek orrát, csak azután felel a férjének:

— Mit csináljunk? Amíg elalszanak a gyerekek, kiültsz a konyhába dolgozni.

(Vajon hány szobájuk lehet? — gondolja a riporter, amíg a papa kopott pénztárcájá-

Esőben, sikos síneken... →

Fürtökben lógnak az utazók. A meccs sok embert csábít a Népstadionba.

Lajos utca elegáns emberektől nyüzsgő járdái között, sokáig álldogál a forgalmas Rákóczi út népes járdaszíkjénél, a Nemzeti Színháznál, a Keletinél, kiönti a sokaságot a Hungária út és a Vorosilov út sarkán, ahova már odaszürküllik a Népstadion „várfala”, aztán megkönnyebbülten, akár a lovasától szabadult csikó, vágat tovább Zugló kertés családi házacskái és nemrég épült modern bérházai között, ki a Rákospatakig, ahol kissé idegenül, bátorítatlanul mozog, hiszen bolgárkertészek zöldellő konyhakertjei között kell megfordulnia, lassan, óvatosan halad, mintegy vigyázva, nehogy letapossa a palántákat...:

*

Délután, vasárnap délután... „Igyekezünk a felszállással!... Szabad a jegyeket, a menetjegyeket kérem!... Húzódjunk a kocsit belsejébe!... Készítsük elő az aprópénzt!...” Lórencs bácsi, a szemüveges, őszülő hajú, alacsony kalauz kezében csattog a lyukasztó, bőrtáskájából fogynak a jegyek.

Kiss Gáspárné az éjszakai járatot indítja

ből kiszámolja a két vonal és az öt gyerek-jegy árát.)

... Hét óra. Besötétedett. A Thököly úton robot a szerelvény. A sín síkos. Horvát 51. István rálép a homokozó pedáljára. A kocsis csikorogva fékez. Várunk, amíg egy sötét árnyék bizonytalan léptekkel átbotorkál a sínen, aztán újra gyorsít a motor.

— Ez az első ma este — így a vezető — Ha valaki beszik, nem hallja a villamost...

Hamarosan vége a műszaknak. Fordul a szerelvény. A Rákóczi úton, az Uránia moziban épp most ért véget az előadás. A Keletinél sokszoknyás, vonatról érkező palócasszonyok várnak. Zuglóban heves szél csapkod be a villamosba, s megostromolja a Rákos-patak partján álló ellenőrbódét.

— Indulás...

Üresek a kocsik. Lórencs bácsi vajaskenyeret szed elő táskájából. Nemsokára tíz óra.

II. MŰSZAK

Ragyognak a neonbetűk. Ide a térre csak egy felírás jutott belőlük: MÁ... PINCE — világít balra a foghíjas betűsor. Jobbra a középkort idéző XVIII. századbeli alakjában fennmaradt belvárosi templom. S előttünk, mint egy óriási felkiáltójel, az Erzsébet-híd maradványa.

Végre megérkezik a villamosunk. A személyzet — Horvát 51. István, a vezető és Lórencs bácsi, a kalauz marad, csak mi, az újságíró és a fotóriporter váltunk. Indul a tizedik kör. A menetidő 56 perc, a távolság oda-vissza megvan vagy 16 kilométer. A szerelvény délután 2 óra óta már másfél száz kilométert tett meg.

A sötét és a sejtelmes fényeken, a szitáló eső függönyén át a régi Pest üzen. Átkattogunk a Kiskörút sinein. Itt a Kossuth Lajos és a Rákóczi út sarkán állott valaha a négy városkapu egyike, a Hatvani kapu. A következő megállónál már látni a Rókus-kórház tömbjét. Abban ápolták a pestises és kolerás betegeket, azért építették jóval a város falain túl, messze az emberlakta helytől. A Nagykörútnál megállít bennünket a piros lámpa. Úgy hömpölyög keresztül előttünk az emberáradat, mint a néhai Duna-ág vize, amelyik itt sodródott a körút vonalán, a Margitszigettől a mai Boráros térig. A pesti szőlők helyén zakatol előre a villamos. Előttünk a Keleti pályaudvar — itt valaha

akkora domb állott, hogy be lehetett róla látni az egész rákosi rétet. Idáig terpeszkedett a Városerdő, a mai Városliget; a fennmaradt Alsó- és Felsőerdősor utcanevek emlékeztetnek rá. S most itt és kintebb az új végállomásig házak, villák, lakótelepek, bennük emberek a maguk hétköznapi életével, örömeivel és bánataival. A holt nap, hétfői munka s talán a rossz idő már ágyba zavarta őket.

De nem mindenkit. Thököly út 176. Végállomás Vendéglő. Az ajtó kivágódik, valaki kirepül, s az utcára vetülő fénykeretben parázs tömegverekedés látszik. Néhány másodperc az egész: kerékpáros rendőrök közelednek, helyreáll a rend. A kirepült kárvalló egy ideig még ágál részegen, botladozó nyelvvél:

— Csak gyertek ki! Leütlek benneteket, mint Tarzán a majmát!...

Lórencs bácsi zárórát csinál

Éjfél felé járunk. Ez volt a IX-es jelzésű szerelvény utolsó köre. Beállunk vele a zuglói villamos-pályaudvarra. Alaposan szemügyre veszik a beálló kocsikat, tetőtől talpig, helyesebben: áramszedőtől kerékgig átvizsgálják azokat.

Bennünket „a vonal” érdekel. Átnyergelünk az éjszakai járatra, a „kettő rómainra” — már én is ilyen szakszerűen beszélek. Somlyai Béla a vezető, Kiss Gáspárné a jegykezelő. Kiss Gáspárné „rég” ismerős. Ahogy kiderül: a zuglóiak MÖHOSZ taggyűlésén találkoztunk. Kedves, mosolygós, kicsit nagyhangú — ezt ő maga is elismeri. DISZ vezetőségi tag, ugyanakkor a MÖHOSZ légó-aktivistája. Moziba, színházba azért el-eljut néha.

— Mit látott utoljára színházban?

— A Dózsát a Nemzetiben.

— Hogy tetszett?

Vállvonogatás a válasza.

— És moziban?

— Menekülés Franciaországba. Hát tudja, az csuda jó volt, izgalmas. Nagyon tetszett!

És kérdés nélkül is bőven, lelkesedve „értékel”. Mondom, értelmes teremtés. De hogy az értékérzéke ilyen, az kicsit megfontolásra késztet. Nem egyedülálló eset a fiatalok között!

*

Éjjele 3 óra. Az utolsó munkából jövőktől búcsúzunk.

— Jó éjszakát! — köszön el két taxisofőr.

Ugyannál a megállónál száll fel egy autóbusszvezető és egy kalauz.

— Jó reggelt! — ők az első munkába indulók.

Aztán postások, lapkihordók jönnek. A Keleti pályaudvar első vonatai ontják utasaikat. Munkahelyeikre térnek vissza a falusiak. Munkások, de a falu levegőjét hozzák magukkal — a vállukon átvett bot végén: „a pakk”, faláda, batyu. A villamost már úgy rohanják meg, mint az „öslakók”.

(Mikor délutános újságíróársamat felváltottam, ő-émleltette: gorombák voltak az utasok. Egész éjszaka egyetlen durva szó nem hangzott el, egyetlen helyteleníthető mozdulatot nem láttam. A zsúfoltsággal most megjött az is. Következtetés: meg kell javítani a közlekedési viszonyokat, javulni fog a közönség is!)

Csak egy lány és fiú maradt ki a villamosra való törtetésből. A lány kosara és a fiú táskája békésen megpihen a lábnál, ők meg egymás kezét fogva álldogálnak a hajnali homályban. Hosszú a búcsú, fordulunk egyet, még mindig ott vannak. Tíz villamos is elment előttük. Megállt körülöttük az idő.

Kivilágosodott. Már a rendes műszakosok igyekeznek a munkába. Nemsokára 6 óra. A mi munkaidőnk is lejár. A Bosnyák téren vár bennünket a váltás.

III. MŰSZAK

Hétfő reggel. Hűvös van, sűrű eső szitál. Ilyenkor úgy érzi az ember, hogy a hideg a csontokig hatol. Néhány ember áll a Bosnyák téri megállónál az M-betűs tábla körül. Az egyik kiskabát van, hóna alatt papírcsomag. Talán a tízóraija, két nagy szelet kenyér van benne. Mellette fiatalasszony. Esernyőt tart négy-öt éves kislfia fölül. Odaszól a kiskabátosnak:

— Adj ide a csomagot, az esernyő alatt nem ázik.

Az új végállomás felől feltűnik a 44-es. A kiskabátos felségíti a fiatalasszony gyereket.

— Ugorj, Gyurka! Vagy nem Gyurka vagy?

Néhány utas még előkerül a közeli házak eresze alól, aztán az ismert két csengetés, és indul a villamos a város felé. A kocsiban bőven van üres hely. Az emberek alszanak, bóbiskolnak, mintha így akarnák a gyorsan elfutott éjszakát meghosszabbítani. Vajon miről álmodnak? Mi

A két utolsó utas — taxisofőrök

Ejjel a Március 15 téri
végállomáson

az utasok álma? A kalauzno két ásitás között azt mondja:

— Hogy mindig ilyen kevesen legyenek a villamoson...

*

Negyedik vagy ötödik forduló. Az első csúcsforgalom már lezajlott. A kalauzno — idősebb, könnyen mosolygó asszony — magyarázza:

— Ma nem is volt igazi csúcs. Fizetési napon, délután jöjjön az elvtárs!

— Miért? Több pénzük van olyankor utaztatásra az embereknek?

— Nem azért. A villamosjegy ára miatt nem gyalogol senki, legfeljebb „lóg”. De fizetéskor járnak bevásárolni a Divatcsar-

**Akik tíz villamost
elszalasztottak...**

nokba, a Corvinba, a Belvárosba. Én tudom, kérem — 1942 óta vagyok a Beszkárt-nál és mindig ezen a vonalon.

— Nem unta meg? Tizennégy éve villamosozni oda-vissza, oda-vissza?

— Nem. A villamos állandóan változik. Mindig más utasok szállnak fel. Ez érdekes...

V valamelyik zuglóli megállónál idős ember kapaszkodik fel. Bádógos puttyát a peron sarkába helyezi, ő maga beül a kocsiába, és úgy tesz, mintha aludna. A fényképész már kattintaná a gépét, amikor az öreg hirtelen megszólal:

— Előbb a fröccsrevalót, három forintot!

— Szereti a bort?

— Anyatej — mondja, és szemét behunyva csücsörít a szájával. Tudja, egyszer Hódmezővásárhelyen lavórt javítottam egy naccságának. Amikor kész voltam, akkor vettem észre, hogy közben lefestett. Az megfizetett érte. Nem is tudom mennyit, csak jóval többet adott, mint amennyi járt volna. Azt mondta, hogy minden pénzt megér neki, olyan jó modell vagyok.

Elteszi a fröccsrevalót.

— Büntetve nem voltam. Vándoriparos vagyok, itt a bilétám. Az adót fizetem rendszeresen. Bajom nem lehet belőle...

Még egyszer megnyalja a szája szélét és nevet.

*

A motoros kocsni hátsó peronján két diáklány, a pótkocsi első peronján pedig két fiú utazik. Kacsintgatnak egymásra. Persze a fiúk a merészebbek. Az esőverte, piszkos üvegen keresztül kézzel magyaráznak valamit. Jókat nevetnek azon, hogy nem értik egymást. Azaz hogy... Végül az egyik lány, kis szőke fru-frus, gondol egyet — kinyújtja a nyelvét a fiúkra, és a kö-

vetkező nője. A h Mire eldi mozgó k forduló f

A kalauzno két ásitás között azt mondja:

— Hogy mindig ilyen kevesen legyenek a villamoson...

*

Negyedik vagy ötödik forduló. Az első csúcsforgalom már lezajlott. A kalauzno — idősebb, könnyen mosolygó asszony — magyarázza:

— Ma nem is volt igazi csúcs. Fizetési napon, délután jöjjön az elvtárs!

— Miért? Több pénzük van olyankor utaztatásra az embereknek?

— Nem azért. A villamosjegy ára miatt nem gyalogol senki, legfeljebb „lóg”. De fizetéskor járnak bevásárolni a Divatcsar-

**Akik tíz villamost
elszalasztottak...**

Az I. r
fér

A II. r
fé

A III. r
f

vetkező megállónál leugrik. Utána a barát-
nője. A két fiú összenéz: mit csináljanak?
Mire eldöntik, már indul a villamos. A
mozgó kocsirol lépnek le, és a sarkon be-
forduló fruskák után vetik magukat.

A kalauznő letelepedik a padra. Fáradt.
Ötör kezdett, és már dél felé jár az idő.
Szemben vele kosaras néni ül. A kalauznő
belepillant a kosárba:

— Hogy volt az alma?

— Nem vettem. Kóstolja meg. Úgy kap-
tam a sógornőmtől.

Itt lakik Zuglóban, kertes házban. Két
hétig náluk volt a kis unokahúga. Ötéves
a kislány, jövőre megy iskolába. A sógor-
nője mindenáron meg akarta hálálni. Hiába
mondta neki: nem kell, nem kell. Akár-
hányszor megy hozzájuk, mindig teletömi
a kosarát.

— Ugye jóízű? Nagyon sokat termett ne-
kik tavaly. Jaj, ne húzza meg a csengőt!
Most látom, egy megállóval tovább men-
tem...

A kalauznő nevet, aztán nagyot harap az
almába.

*

Már elmúlt dél. Az eső elállt, a szaka-
dozott felhőkön átdereng a nap. Leszállunk
a Március 15. téren. A 44-es egy napja
végetér. A villamos robog tovább, már
várja a keleti környéke, a Zugló, sok-sok
új utas.

**Az I. műszakot írta Szilvási Lajos,
fényképezte Dolezsál László.**

**A II. műszakot írta Juhász Róbert,
fényképezte Gönczöl Tibor.**

**A III. műszakot írta Puskás Gyula,
fényképezte Ács Sándor.**

a, a Belvárosba. Én tu-
2 óta vagyok a Beszkárt-
n a vonalon.

eg? Tizennégy éve villa-
a, oda-vissza?

amos állandóan változik.
ok szállnak fel. Ez érde-

ői megállónál idős ember
Bádogos puttonyát a pe-
zei, ő maga beül a ko-
mintha aludna. A fény-
taná a gépét, amikor az
szólal:

srevalót, három forintot!
t?

mondja, és szemét be-
szájával. Tudja, egyszer
en lavórt javítottam egy
lkor kész voltam, akkor
y közben lefestett. Az
Nem is tudom mennyit,
adott, mint amennyi járt
t, hogy minden pénz
-jó modell vagyok.

revalót.
n voltam. Vándoriparos
im. Az adót fizetem ren-
t lehet belőle...:

gnyalja a szája, szélét és

*

hátsó peronján két diák-
első peronján pedig két
gatnak egymásra. Persze
bek. Az esőverte, piszkos
kézzel magyaráznak va-
tnek azon, hogy nem
zaz hogy...: Végül az
ke fru-frus, gondol egyet
elvét a fiúkra, és a kö-

